

הילכתא

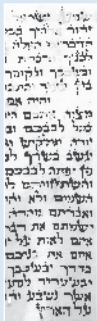
לדעת לחיות כהלכה

גיליון מס' 363

בס"ד, יום ג' פרשת מטות, כ' תמוז תשפ"ב

דבר העורך

לא שוכחים תפילין ברכב!

מכת חום: מגיהי סת"ם מזוהרים, אין מספיק מודעות בציבור שחום השמש עלול להזיק לסת"ם, וחובת האדם להשגיח שלא יפסלו מחום השמש. ומצוי בשתי הדוגמאות הבאות:

א. מזוזה הקבועה מול השמש הקופחת מתחממת מאוד, ועלולה להיפסל. ומועשה שהיה **ביהודי נכבד** הי'ו שקבע את מזוזתו שער החצר מול השמש הקופחת ללא הגנה מתאימה, ולאחר בדיקה התברר שהאותיות קפצו והמזוזה נפסלה (ראה תמונה).

העצה: לעסוק את המזוזה היטב בנילון מרשרש, ובנייר עבה מעל הניילון לבידוד מהחום, ולקובעה בנרתיק פלסטיק בצבע לבן (לא שקוף שחודר קרני שמש, ולא מתכת שקולט חום) עם פקק סיליקון. ואם יכול יקבענה בין הדלת למסילה, או תחת המשקוף, שלא יהיה חשוף לשמש.

ב. ישנם בעלי רכבים, שבחזור מהתפילה, מניחים את התפילין ברכב על המושב הסמוך לנהג, או מעל השבورد, רובם מניחים לעתים את התפילין ברכב לזמן קצר (קניות) סידורים וכדומה), ישנם שניחים אפילו לזמן ארוך (עד שחוזרים הביתה בצהריים וכדומה), ומהם שניחים את התפילין ברכב באופן קבוע.

תפילין הנמצאות ברכב תחת השמש הקופחת עלולות להיפסל בסבירות גבוהה על ידי החום העצום השורר ברכב, אינספור פעמים ונכחו המגיהים לראות שפרשיות תפילין נפסלו מכח השהיה בחום השמש בצורה שאי אפשר לתקן, כגון קפיצת אותיות וכדומה.

יהודי מגיה עבר ליד רכב, וראה שהתפילין נמצאות על הדשבורד הרוחת, וכתב צעטיל קטן בכתב יוד "לנהג הנכבד נא לבדוק את התפילין כי יתכן שנפסלו", ואכן התברר לאחר בדיקה שהתפילין נפסלו.

כתוב **במדרש** (דברים רבה ד ד), נרי בידך ונרן בדי, אם שמרת את נרי אני משמר את נרך, ואם כיבית את נרי אני מכבה את נרך. לצערינו, מידי תקופה שומעים על ילדים שנשכחו ברכב והלכו לעולמם מהחנק החום הגבוה, ועל כך פורסם קמפיין 'לא שוכחים ילדים ברכב', ניתן לפרסם קמפיין במשקל דומה 'לא שוכחים תפילין ברכב', וזכות שמירת התפילין תגן על כל הילדים.

ברכת התורה
עקיבא יוסף לוי

הקלטת מדידה בזמן אמת
של מעלות החום בתוך הרכב

נושא הגיליון

'נישוק המזוזה'

על מזוזות בִּיתָךְ

תקציר: נושאי הגיליונות בסדרת כשרות סת"ם, גיליון 358 - הגהת סת"ם. גיליון 359 - 'בדיקת תפילין ישנות'. גיליון 360 - 'בדיקת מזוזות ישנות'. גיליון 361 - 'הגהת מחשב'. גיליון 362 - 'סגולת הבדיקה'. הגיליון הנוכחי 363 - 'נשיקת המזוזה'.

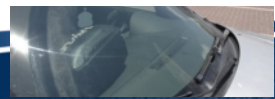
מה המקור הניח יד ולנשק המזוזה בכניסתו וביציאתו, ומדוע? האם בכל מזוזה, או רק בכניסה לבית? מה הדין במזוזה בלא כניסו? איזה פסוקים יש לומר אז? ומה יאמר בשבת? (מקורות: מזוזות ביתך ס"ק יא-יב, שערי המזוזה פרק יח).

תפילין ברכב:

מידע חשוב: בבירור עם אנשי מקצוע התבררו הנתונים הבאים, (ראה שרטוט) החום ברכב סגור בשמש בצהרי יום קייצי מעפיל לרמות גבוהות ביותר, על מושב הרכב החום מגיע ל 80°C עד 60°C ובמדד קדמי תחת השמשה הקדמית מעל הדשבורד (לוח מחנכים המציגים לנהג את תונוי הקניימה) עלול להגיע עד 90°C , השעות החמות ביותר הן בין 12 ל 2 בצהריים.

כיון שהרכב סגור ואטום כלי חריץ פתוח בחלונות, נוצר ברכב חום גבוה בדומה ל'אפקט החממה', גם כאשר בחוץ יש אויר נעים. פלסט זכוכית מעל רקע שחור קולטת חום גבוה, בדומה לקולט של הודו שמש. לעיתים בפתיחת הרכב אי אפשר לגעת בהגה מרוב חום.

אם אדם הניח באופן חד פעמי את התפילין זמן ממושך ברכב ביום חם, חשש הפסול אינו מוחלט בשל עובי עור הבתים, ולא בטוח שחום השמש יצליח להמיס את הדיו תוך מספר שעות. ויש להסתפק האם חייב בדיקה, כדן סת"ם שנוגד בו ריעותא חזקה, כגון שנפלו למים או שהו בסמיכות לאש. אמנם אם הניח בקביעות את התפילין בחום, חשש הפסול גבוה ביותר, כי התפילין שחורות, ותיקי התפילין בדרך כלל שחורות ואטומות, וחשש סביר מחייב בדיקה (קריטי תמונות: משה קלמן).

1. אונקלוס הגר

מעשה שהיה: המקור הקדום ביותר למנהג הנחת היד על המזוזה, הוא המסופר בגמ' (עבודה זרה דף יא.) שאונקלוס בן קלונימוס התגייר (בהגותו וציונים עזו והדר מציינים שבענין יעקב וכתב יד הגירסה 'קלוניקוס' במקום 'קלונימוס'), שלח קיסר רומי אחריו פלוגת חיילים להחזירו וגיירם, שוב שלח פלוגה שניה וגיירם.

לפלוגה השלישית ציוה הקיסר לא לדבר איתו כלום, כאשר לקחו אותו וללכת הניח ידו על המזוזה בפתח, תמחו החיילים מה זה, והסבירו להם שהקב"ה שומר את ישראל מבחוץ, להיפך ממימת מלך בשר ודם שחייליו שומרים עליו מבחוץ, **דכתיב** (תהלים פרק קכא פסוק ח) **יִשְׁמְרֵךְ צְאֲתָךְ וּבֹאֶךָ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם.** וכן הצליח לגייר את משמר החיילים השלישי ששלח אחריו המלך להביאו. כיון שראה הקיסר כך, לא הוסיף לשלוח עוד אחריו.

2. הנחת היד

בשמך של אטלה: כתוב בהלכות ומנהגי רבינו שלום **מנויטשט** (סימן תמה, עמוד לג אות טא), ו**במהרי"ל** (סוף ספר המנהגים עמוד תרלד ליקוטים ממנה"ש אות צא), הובא **בדרכי משה** (הקצו יורה דעה סימן רפה אות ב), הרוצה לילך לדרך חוץ לעיר, כשיצא מפתח ביתו יניח ידו על המזוזה ויאמר 'בשמך של אטלה' כי 'טל' בגימטריא 'כוח' והוא השם שכתוב על המזוזה מבחוץ כנגד שם ארבע אותיות, כי הוא אותיות שנית אחרי אותיות דשם ארבע באלפא ביתא. בכל עת כשיצא האדם מפתח ביתו, יניח ידו על המזוזה ויאמר ה' שומרי ה' צילי על ידי מימיני (אשר"י הלכות קטנות סוף הלכות מזוזה). ועוד אמר מהר"ש שיש בגמרא שצריך לומר: השם ישמור צאתי ובואי מעתה ועד עולם.

התפילה הראשונה המוזכרת במהרי"ל, היא על פי **הפסוק** (תהלים פרק קכא פסוק ה) **ד' שִׁמְרֵךְ ד' צִלָּהּ עַל יְדֵי מִינָהּ.** והתפילה השניה המוזכרת במהרי"ל, היא על פי **הפסוק** (תהלים פרק קכא פסוק ח) **ד' יִשְׁמְרֵךְ צְאֲתָךְ וּבֹאֶךָ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם.**

ו**כתב בים של שלמה** (מסכת בימות פרק א אות א), הביאו **בשערי תשובה** (או"ח סימן יא ס"ק כד), ובקבלה שמעתי ששם הטל הוא בגימטריה ה' אחד, וטוב הוא לתפילת הדרך, להניח האגודל ופיו על המזוזה, ולומר בלחשיה ובקדושה ובכיסוי פנים בפתח ט"ל אטלה' ג' פעמים, ו'ג פעמים טל בגימטריה ה' האלקים.

נפסק בשו"ע (סימן רפה סעיף ב ברמ"א), יש אומרים כשיצא מן הבית יניח ידו על המזוזה (מהרי"ל), ויאמר ד' ישמור צאתי ובואי מעתה ועד עולם (מדרש), וכן שייכנס לבית, יניח ידו על המזוזה. וכתב **הש"ך** (ס"ק ד), כשיצא חוץ לעיר יאמר 'בשמך של אטלה', כי ט"ל בגימטריא "כוח" (מהרי"ל, הובא בדרכי משה).

בלשון הרמ"א מדויק הדינים הבאים; א. להניח ידו בכל יציאה מהבית ולא רק ביציאה מהעיר. ב. להניח ידו רק ביציאה מהבית, ולא בהליכה מחדר לחדר (בירור הלכה להגרא"י זילבר יו"ד סימן רפה עמוד קלא, בענין המזוזה פרק יח הערה ג והוסיף שכן מנהג העולם). ג. תפילה רק ביציאתו מהבית, ולא בכניסתו לבית (וכן מדויק בבן איש חי שנה ב פרשת כי תבוא אות ג). מאידך בלשון **הלבוש** (יו"ד סימן רפה סעיף ב), **והיד הקטנה** (פרק ג סעיף יב), **והערוך המזוזה** (סימן רפה סעיף ד), **ומזוזה ביתך** (ס"ק יא), מדויק שצריך להתפלל גם בכניסתו לבית.

מבואר **בזהר הקדוש** (ח"ג רסה, א), הובא **בתולעת יעקב** (סוד תפילין ד"ה אמר), **ובערת זקנים** (או"ח סימן תו ס"ק ב),

"ונוגע במזוזה קודם שיוצא מפתח ביתו, ואז ד' מלאכים מלווין אותו עד בית הכנסת".

דברי הגרע"א: הרמ"א בספרו **דרכי משה** (הקצר יו"ד סימן רפה ס"ק ב) כותב כמו בהגותו על השו"ע, ומוסיף שענין הנחת יד שכתב במהרי"ל מוזכר בגמ' (ע"ז דף יא.), וכן **הגר"א** (על הרמ"א אות ה) מצייין לדברי הגמ' בע"ז. מאידך **בשו"ת הגרע"א** (מהדורא קמא פסקים יו"ד סימן נח), ציין לדבריו **בפתחי תשובה** (סימן רפה ס"ק ד), שאסור לגעת במזוזה עצמה בלי כיסוי, כמואר **בגמ'** (שבת דף יד.) שכתב ר' ליגע בידו, ומבואר **בתוס'** (ד"ה תנא). שהוא הדין לכל כתבי הקודש, ואם כן גם מזוזה בכלל. והסיק הגרע"א כיון שאין מקור בש"ס למנהג להניח ידו על המזוזה, וכל מקורו ברמ"א בשם המהרי"ל, אם כן פשיטא שלא לעשות כן אם יש בו חשש איסור שמקורו בגמ' שאסור ליגע בידו בס"ת, והוא מצוה הבאה בעבירה, ואם רוצה להניח ידו על המזוזה, טוב למשוך את השרוול ויניח את היד עם הבגד על המזוזה.

ו**כתב בשו"ת בית יצחק** (יו"ד סי' יא) שמנהג העולם להניח את היד ואין מודקדים בזה, וביאר טעמם, אך כיון שיצא מפי צדיק, טוב להוריד מבלשון על ידיו להניח על המזוזה, והמקדיק ידו בתבוא עליו ברכה.

ובספר **הכתב והקבלה** (פרשת ואתחנן פרק ו פסוק ח) תמה על מה שכתב הגרע"א שאין להנחת היד על המזוזה מקור בש"ס, הרי מקורו מפורש במעשה של אונקלוס הגר. ותירץ בספר **זכר נתן** (עמוד קלה), שאין הוכחה מהגמ' שחייב להניח ידו על המזוזה, ומה שאונקלוס הניח את ידו על המזוזה, היה רק בשביל לעורר את לב החיילים שהרי המלך אסר עליהם לדבר איתו, והוצרך לעשות מעשה כדי שיתחילו לדבר איתו.

ויש להוסיף, שאין למדים הלכה מפי מעשה, ובמעשה של אונקלוס לא הוזכר חיוב והוראה לעשות כן, כי אם מעשה שהיה שכן ניצל מחיילי המלך, שסיפר כן את חשיבות בני ישראל (באר משה חלק ב סימן צח).

חשש מחיקה: כתבו **השיירי כנסת הגדולה** (הגהות טור יו"ד סימן רפט אות ב), ו**הו"ז** (יורה דעה סימן רפו ס"ק ה), ו**בקסת הסופר** (סימן כז לשכת הסופר ס"ק ו), ו**בשו"ת פאת שרף** (סימן קל), שאין לקבוע מזוזה בלי כיסוי כלל, כי נמשך מזה עבירה, שבכל פעם שנוגעים במזוזה בכניסה ויציאה, מוחק מעט משם ש-ד'- ה' הכתוב ע"ג המזוזה מבחוץ עד שנמחק לגמרי אחר זמן רב כמו שאנו רואים ברוב בתים, אלא יכניס לתוך נתיק מזוככית שיהיה השם נראה.

ולדעת **הגרי"ח זוננפלד זצ"ל** (שו"ת שלמת חיים יו"ד סימן קסה), בוודאי יש צריכות להניח את היד בכל פעם, והטעם **שהמהרי"ל דיסקין זצ"ל** לא נהג להניח את היד על המזוזה בכל פעם, כי אם היד מבטל המזוזה, היינו מחשש שיבוא ליד מחיקה. וכתב **בילקוט יוסף** (שובע שמחות חלק א, מזוזה סעיף ד), וטוב שיניח ידו בכל פעם שיוצא ונכנס כמה פעמים ביום.

3. כוונת המצוה

יחוד הש"ת: טעם מצות מזוזה, כתוב **בזהר** (רעיא מהימא כרך ג פרשת ואתחנן דף רסג: הביאו החיי אדם חלק א כלל טו), פקודא למקבע בר נש מזוזה לתרעיה, דלא ינשי בר נש דוכרנא דקוב"ה לעלמין, ודא איהו כגונא דציצית, כמה דאת אמר, וראיתם אותם וזכרתם את כו'. כיון דחמי בר נש האי דוכרנא, אדרכ בגרמיו למעבד פקודא דמריא, ורזא כו'. ותרנג **במתוק מדבש** (שם) לקבוע מזוזה בפתחו, בכדי שלא ישכח האדם זכרון הקב"ה לעולם, וטעם זה הוא כמו במצות יציאת **שנאמר** (במזכר פרק טו פסוק ולט) **וְיָרָאָם אֹתוֹ וַיִּזְכְּרָם אֵת כָּל מִצְוֹת ד', כיון שרואה האדם לזכרון הזה, נזכר בעצמו לעשות מצות קונו.**

וכתב **ביוסף אומץ** (סימן תנד) לגבי אמירת פסוקים כשמגניח ידו על המזוזה: ראיתי **אבי מורי החסיד ז"ל** נוהג לעשות כן ג' פעמים, ובכל פעם נישק את ידו ונתנה על עיניו. כתב בספר **זכר נתן** (עמוד קלה), תימה על הנהוגים להניח היד על המזוזה ונישקו את ידו, ולא את המזוזה, והוא מנהג בורות וכי פרחו קדושה מהמזוזה ליד. **ובדמשק אליעזר** (לבעל הפלא יועץ מערכת מ אות כב) דחה דבריו, וכתב שזהו חיוב מצוה שאפילו הידים שנגעו במזוזה מנשקים אותם. וכן כתב **בשערי אפרים** (שער י סעיף ד) לגבי נישוק ס"ת שאם אינו יכול לנשק בפיו, נישק את ידו שנגעה בספר תורה.

5. מנהג ישראל תורה

חיבת יתירה: מנהג הגר"ח **מרדכי יהודה ליב וינקלר זצ"ל** (מחבר שו"ת לבושי שמדכי, כמתואר בהקדמת המו"ל), שבכל לילה לפני קריאת שמע של המיטה נישק על מזוזה שבביתו שבע פעמים באהבה וחיבה יתרה כדיוטגמא חדשה.

מנהג הגר"ר **יעקב ישראל קניבסקי זצ"ל** (ארחות רבנו מהדורה ישנה חלק ז עמוד קסד מזוזה אות ב, מהדורה חדשה חלק ז עמוד רלז) לנשק את המזוזה בידו בכל פתח יש מזוזה, ובכל כניסה ויציאה לחדר, ונישק ביד שמאל כי היה איטר, בנוסף היה מנשק את המזוזה בתדר לפני שהיה שוכב לישון. ונישק נשיקה קודם השינה מופיע **בקיצור של"ה** (ענין קריאת שמע על המיטה), וכתב שם סדר אמירת פסוקים.

והשיב הגר"ח **קניבסקי זצ"ל** (דעת נוטה מזוזה תשובה נ-גב), שאכן ברמ"א כתוב רק ביציאה מהבית, מכל מקום רבים נוהגים לנשק את המזוזה בכל חדר וחדר, וכן נוהג בעצמו.

מנהג **הדובב מישרים זצ"ל** (שו"ת שרגא המאיר חלק ז סימן ה ס"ק א), שהגביה ידו סמוך למזוזה, ולא הביחה ממש על המזוזה, ונישק את ידו, ומעולם לא נגע ממש במזוזה.

להניח היד: מנהג הגר"ח **שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל** (הליכות ילידה מהדורה תפילה פרק ז עמוד פט הערה 35), להניח ידו על המזוזה ולא נישק את ידו. והוסיף, שבמקום שהציבור נוהגים לנשק לא יפושש מן הציבור אם יהיה ניכר הדבר, וחלילה לזלזל בנהוגים לנשק משום חיוב מצוה. וכתב **בפתחי שערים** (סימן רפה ס"ק כו) יש נוהגים גם בזמנינו להניח את היד בלבד ולא לנשק.

לעמוד ליד: מנהג **החזו"א** (דינים והנהגות יו"ד פרק ג אות יב, ארחות רבינו מהדורה חדשה חלק ז עמוד רלה), שלא היה מנשק המזוזה ולא נוגע בה. וכמה פעמים הסתכל על המזוזה כשעבר בפתח. וצייין בארחות רבינו למה שכתב **בלקט יושר** (חלק ב יו"ד עמוד ס ענין א) כאשר **התרומת הדשן** היה יוצא מביתו הסתכל במזוזה ולא נגע בה, אבל כשהלך מביתו לדרך נגע למזוזה.

וביאר הגר"ח **קניבסקי זצ"ל** (דעת נוטה מזוזה עמוד מט תשובה מה מט, דרך שיחה חלק א עמוד תקיז, חלק ב עמוד תלש), שהחזו"א לא נישק המזוזה משום שהיה קשה לו הטירחו, ואמר שאין לו כח להניח ידו על המזוזה לכן היה מבטבט בה, והוסיף הגר"ח ק' שענין הנחת היד על המזוזה הוא כדי לזכור מה שכתוב בה, וגם בראה יש ענין זה, ואם קשה לאדם להניח ידו על המזוזה ולנשקה, מספיק שיסתכל על המזוזה.

ומנהג **הבית ישראל מגור זיע"א** (מפי השמועה), שלא היה מנשק את המזוזה בכל פעם, כי אם כשהיה יוצא לדרך רחוקה.

ומנהג **כ"ק האדמו"ר רבי ישראל מטסאלין זיע"א** (מאורי אש עמוד תו, עדות הגר"ח יהושע העשיל הטובסקי), שלא היה מנשק את המזוזה בפיו ובדידו, אלא היה פורש ידיו כלפי מעלה והסתכל את המזוזה וכך עבר את דלת ביתו.

וזה לשון **הרמב"ם** (הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק ו הלכה יג), וכעין זה כותב **הטור** (יו"ד סימן רפה), וכל זמן שיכנס ויצא יפגע ביחוד ושגישתו שמו של הקדוש ברוך הוא ויזכור אהבתו ויעורר משנתו ושגישתו הבלי הזמן, וידע שאין דבר העומד לעולם ולעולמי עולמים אלא ידיעת צור העולם, ומיד הוא חוזר לדעתו והולך בדרכי מישרים.

הנחת היד: וכתב **בספר חרדים** (מצוות עשה פרק ה סעיף כא), וישם אדם ידו על המזוזה תמיד כשנכנס לבית וכשיוצא, ויזכור כי הוא יברך בעל הבית, והאדם והאשה ובואו וכל אשר לו הם אורחים, וכל נכסיו שלו, והוא השומר אותו בבית ובשדה, ועל ידי כך נחשבת לו מצות מזוזה בכל יום לפני הקב"ה כמו מצות ציצית והתפילין.

וכתב **בפלא יועץ** (לכלולת) מצוה שישים ידו על המזוזה תמיד כשנכנס לבית וכשיוצא, ויזכור שהש"ת הוא בעה"ב וכל אשר בבית והוא שומר את עמו ישראל.

וכתב **בנח אש חי** (שנה שניה פרשת כי תבא אות ג) כשיצא מביתו יניח ידו על המזוזה ויאמר ה' ישמור צאתי ובואי לחיים טובים ולשלום מעתה ועד עולם, קל ש-ד-י יברך אותי ויתן לי רחמים.

ומבאר **בעטרת זקנים** (מזוזה ס"ק יב), שענין הנחת היד על המזוזה כשיצא הוא, כדי שיעמוד מעט ולא ירוץ דרך הפתח ללא התבוננות. ויסתכל במזוזה לקבל עליו יחוד הש"ת שבפרשה ראשונה, וקבלת עול מצוות שבפרשה שניה, ועל פי זה תיקן לעצמו נוסח קצת עם צמות מצות מזוזה, לאומרה סמוך למזוזה בשעת יציאה מהבית בבוקר.

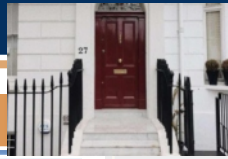
4. נישוק המזוזה

מנהג הארז"ל: כתב **החיד"א** (ברכי יוסף יורה דעה סימן רפה אות ד, ציפורן שמיר סימן ב אות י, הובא בערוך השלחן יו"ד סימן רפה אות ז), בשם **הארז"ל** (וכעין זה מובא במסגרת השולחן על קיצור שו"ע סימן יא סעיף כד, בשם ליקוטי תורה לרבי חיים ויטאל פרשת ואתחנן) שיניח אצבעו השלישית הנקראת אמה על שם ש-ד-י וינשקנה, ויתפלל לה' שישמרנו בשם ש-ד-י וחילופו באותיות המאוחרות תכ"ה (אותיות שם כוזו מאוחרות לאותיות שם הוי"ה, אותיות שם תכ"ה מאוחרות לאותיות שם ש-ד-י) שיצילנו מיצר הרע. והוסיף החיד"א שהוא נוהג לומר: ש-ד-י יצילני מיצר הרע ומכל חטא ומכל לשון הרע ומכל צרה, וְחַלְץ עֵינַי בְּעֵינֵי (איוב לו, טו) וְהָיָה שְׁ-ד-י בְּצַרְךָ (איוב כב, כה). ויש נוהגים לומר 'שְׁמַע יְשָׁרְאֵל' ומועיל מאוד.

כתב **החיי אדם** (חלק א כלל טו סעיף א) חביבין ישראל, שסיבבן הקדוש ברוך הוא במצוות, תפלין בראשו ובזרועו, וציצית בבגדו, ומזוזה בפתחו. והמקיים ג' מצוות אלו, על זה **נאמר** (קבלת פרק ד פסוק יב) וְהָחִיט הַמְשֻׁלָּשׁ לֹא בְמִהְרֵה וְיָתָק: לפיכך, כשיצא אדם מפתח ביתו, ינשק המזוזה וישים על לבו להשגיח אם היא כתיקונה.

וכתב **בקיצור שולחן ערוך** (סימן יא סעיף כד) לפי שמטרת המזוזה להזכיר יחוד הש"ת, לכן כשיצא ונכנס ינשקנה, אבל לא יניח ידו על המזוזה עצמה, אלא בהפסק זכוכית על השם. ובהנחת היד ביציאתו יאמר: ה' שומרי ה' צלי על יד ימיני ה' ישמר צאתי ובואי מעתה וכן ועד עולם. ומדבריו רואים שצריך לומר את שתי התפילות וכן נקט **ביד הקטנה** (פרק ג סעיף יב).

וכן כתבו **בשולחן גבוה** (סימן רפה ס"ק ו), ו**בית אריה** (סימן רפה פ"א ס"ה), שמנהג ישראל לנשק המזוזה בכניסה וביציאה. **ובשערי אפרים** (שער י ס"ד בפת"ש) שענין הנישקה הוא חיבור לטרה וחיוב מצוה. וכתבו בספר **נוהג בחממה**, ו**בשו"ת חסדי אבות** (סימן ו) שנושקים את היד שנגעה במזוזה.

משיב כהלכה

סיכום הגיליון:

דינים העולים

ההגרלה השבוע על 100 שקל מזומן
הזוכה בהגרלת גיליון 362 בסך 100 שקל מזומן
האברך המופלג הר"ר אברהם ביר שליט"א
כולל שוטנשטיין ירושלים

שאלה: האם יש מעלה בקלף עבודת יד לסת"ם, ומדוע?

איזה שלב בעיבוד צריך להיות לשמה? והאם מדאורייתא או מדרבנן? האם יש הבדל בין תפילין ומזוזות לספר תורה? האם מכונה נחשב לשמה?

מקורות: גמ' (שבת עט: גיטין נד:); שו"ע (או"ח סימן ב' סעיף ח-ט, וביאור הלכה שם); ברוך שאמר (עמוד לו:); בני יונה (רע"א); חזו"א (או"ח סי' ו' ס"ק י'); מנחת יצחק (חלק ט סימן א); שבט הלוי (חלק א סימן ו, חלק י סימן קעג); אור לציון (חלק ב עמוד לד ד"ה והנה); חוט שני (נושאים עמוד קכ); דעת נוטה (חלק ג סימן תנ-תנא); ויען יוסף (סימן כא).

במדור זה מופיעה שאלה שבועית בנושא הגיליון הבא, כל מי ששולח חשובה נכונה על השאלה נכנס להגרלה. ההגרלה על דעת רבני המפעל. התשובות המובחרות ישולבו במידת האפשר בגיליון הקרוב.

כדי להשיב ולהכנס להגרלה, מספיק לעיין במראה מקום אחד! נא לשלוח את התשובות עד יום ראשון הקרוב בערב (תשובה שתגיע אחרי יום ראשון תכנס להגרלה הבאה). בצירוף פרטי המשיב (שם, טלפון, מקום לימוד), באתח מהאפשרויות הבאות:

1. בקו 'הילכתא' טלפון 02-5377085 שולחה 4
2. בעמודות 'נדרים פלוס' ו'קהילות', קופת 'הילכתא' - 'עומק הפשט'
3. בחדר 'קול השלשון', ישיבת מיר ירושלים, תיבת 'הילכתא'
4. במקס מספר 1532-6507823
5. במייל 5047867@gmail.com

המדור הוקדש לעילוי נשמת רבינו חיים בן עטר
האור החיים הקדוש זיע"א
נלב"ע ט"ו תמוז התק"ג ת.נ.צ.ב.ה.

א. הנחת היד: כשיוצא ונכנס בבית, יניח ידו על המזוזה. ובבואו ובצאתו יזכור יחוד השי"ת, ויתן יראתו על פניו שלא יחטא. כשהולך מחדר לחדר אין צריך להניח ידו על המזוזה, ויש מדקדקים גם מחדר לחדר.

ב. תפילה: בעת שמניחים את היד על המזוזה, הוא זמן תפילה. להמרי"ל יאמר בצאתו ה' שומרי ה' צילי על יד ימיני. וכשיוצא חוץ לעיר יאמר 'בשמך טל אטלה'. לרמ"א יאמר בצאתו ה' ישמור צאתי ובואי מעתה ועד עולם. ללבוש יאמר כן גם בכניסתו. לקיצור שו"ע יאמר את שתי התפילות בצאתו.

ג. נישוק המזוזה: גדולי ישראל הזכירו את המנהג לנישק את המזוזה בעת שנכנס ויוצא, ונישק את ידו שנגעה במזוזה. יש אומרים שנישוק היד הוא מנהג בורות. יש שלא נהגו לנישק המזוזה, ויש שעמדו לפני המזוזה.

ד. הפסק: יניח ידו רק על בית המזוזה, ולא על המזוזה עצמה. ולכן אם קבע מזוזה על הפתח בלא נרתיק, לא יניח את היד על המזוזה עצמה, אלא יפישל שרוולו וינישק באמצעות הבגד.

עדכוני הלכה

שבת קודש

שומר עמו ישראל: כתב השל"ה (קיצור של"ה הנהגות שבת).
הובא בפרי מגדים (אורח חיים משבצות זהב סימן רסז ד"ה אינו), ו**באליה רבה** (סימן רסז ס"ק ח), בנישוק המזוזה בשבת לא יאמר ה' ישמור צאתי כו', כי אם זכור את יום השבת לקדשו, כמו שאין אומרים בשבת 'שומר עמו ישראל לעד' כמו בימי החול.

והוסיפו הפמ"ג והאליה רבה (שם), שלפי שיטת המגן אברהם (סימן רסז ס"ק ג), והט"ז (סימן רסז ס"ק א), יש לאומרו, וכמו שאומרים ושומר צאתינו. טעם הדבר כותב המג"א, שאין אומרים שומר עמו ישראל שהוא תפילה על כל ישראל, אבל אומרים ושומר צאתנו שהוא תפילה על כל יחיד, וכן במזוזה הוא תפילה על כל יחיד.

נושא הגיליון הבא:

'קלף עבודת יד'

טלו חלק בזיכוי הרבים העצום, והשתתפו בהוצאות הגיליון הבא

הגיליון נועד לעורר את לב הלומדים, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות

הגיליון הוקדש לעילוי נשמת

הג"ר נחמיה בהג"ר ברוך בקר זצ"ל נלב"ע י"ג בתמוז תשע"ה
ואשתו הצדקנית מרת פרומא בת ציון ב"ר אפרים הכהן הלפרין ע"ה
נלב"ע י"ב תמוז תשע"ב ת.נ.צ.ב.ה.

הילכתא

לדעת לחיות מהלכה

גיליון שבועי עומק הפשט
שיעורים וימי עיון
בית הוראה טלפוני
בירורי הלכה אקטואליים
קו מידע הלכתי
חוברות הדרכה

מכון הילכתא 02-535-0-535

מענה אנושי בית הוראה מערכת הגיליון

קו מידע הלכתי

02-5377-085

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות, עדכונים, רישום להגרלות, ועוד...

5047867@gmail.com לקבלת הגיליון במייל:

פקס: 02-6507823